

VOFs fågelinventeringar. Järpe och mindre hackspett

Medd: 2 - 2025-02-28

Järpe

Vi har nu inventerat förekomsten av järpe i Västmanland under de två vintermånaderna 2025. Förutsättningarna har vädermässigt varit usla med brist på lämpliga snöförhållanden för att finna spår efter järpe.

Järpen uppges minska och arten är upptagen i den svenska rödlistan, dessutom fridlyst enligt Artskyddsförordningen och prioriterad art i Skogsvårdslagen. Järpen är fredad och ingår inte i jaktbart vilt inom Västmanlands och Örebro län. Det lilla material vi har från vinterperioden 2025 gör det ännu inte möjligt att göra någon utvärdering. Vi kan ändå visa att årets inventering av arten i landskapet kan bli värdefull. Vi har valt att jämföra antalet fynd av järpe i landskapets kommuner under motsvande period 2023, 2024 med årets resultat (se figur 1).

Observationer av järpe i Västmanland			
Kommuner	Vintern 2023	Vintern 2024	Vintern 2025
Hällefors	1	1	3
Nora	1	0	1
Lindesberg	0	0	0
Arboga	1	0	0
Skinnskatteberg	2	0	1
Köping	1	0	0
Fagersta	4	3	2
Surahammar	4	1	11
Hallstahammar	0	1	0
Norberg	1	0	0
Sala	1	0	1
Västerås	3	0	2
Totalt	17	6	21

Figur 1. Visar antal lokaler med observationer av järpe under januari och februari, åren 2023-2024 och 2025

Vi har uppgifter om att många tidigare kända lokaler för järpe besökts under denna vinter, en del har upphört att hysa arten p.g.a. skogsavverkning. Vid andra lokaler har det inte påträffats tecken på fortsatt förekomst av järpe. Där kan arten ändå finnas kvar och vi hoppas att nya besök görs vid lokaler där miljön bedöms vara fortsatt attraktiv för arten. Det är värdefullt att också rapportera lokaler i Artportalen där arten tidigare noterats men nu

saknas. Om du ser vad anledningen kan vara till att järpen saknas, beskriv gärna det i "publika kommentarer". Jag har stämt av med Rrk Västmanland (Thomas Pettersson) och fått besked att negativa rapporter försvårar inte Rrk:s arbete med övrig fågelrapportering.

Kommande månader är vi inne i fåglarnas reproduktionsperiod och de är vanligtvis mer aggressiva mot främmande fåglar i reviret. Vi kan vinna tid på att locka fram fåglarna med järppipa. Järpen är mest aktiv på morgnarna men kan även noteras andra tider under dagen. Vid de lokaler jag själv påträffat fåglarna i vinter finns några gemensamma element. Rinnande vatten, skogsbäck eller skogsdike. Tät nästan mörk granskog såväl unga som äldre träd. Alltid med inslag av alar och glasbjörk. Var också uppmärksam efter spillning från järpe i dessa miljöer (se foto, figur 2).

Figur 2. Spillning från järpe. Ca 10-12 mm lång. Under hösten/vintern kan spillningen vara brunare beroende på att järpen ätit alfrön och rester från dessa då syns i spillningen. Kan liknas med mindre spillningar efter orre men miljön där spillningen hittas hjälper till med bestämningen.

Mindre hackspett

Arten har rapporterats från 30 lokaler i landskapet under vintermånaderna 2025 (se fördelning kommunvis i tabellen). Mindre hackspetten rör sig vintertid över stora områden varför antalet individer kan vara färre än 30 ex. Kommande månader bör kunna ge oss mera kunskap om artens förekomst i landskapet.

Inom BirdLife Sverige pågår ett arbete att ta fram en fungerande habitatmodell för mindre hackspetten, vilket kan underlätta det framtida fågelskyddsarbetet i landet kring arten. Genom att vara noggrann vid observation och rapporteringen kan vi i Västmanland hjälpa till med kunskap i den studien. Vi kan redan nu rapportera fyndplatsen mer noggrant på AP samt ge en beskrivning av miljön där fågeln/fåglarna uppehåller sig.

PS! Häckningsplatser och häckningar rapporteras som dolda fynd.

Mer tidskrävande är det att utreda om det är en hane eller hona som trummar eller hörso ropa men det är värdefullt att få med dessa uppgifter speciellt under häckningssäsongen.

Kommun	Antal lokaler
Hällefors	2
Nora	0
Lindesberg	4
Arboga	4
Skinnskatteberg	1
Köping	1
Fagersta	0
Surahammar	5
Hallstahammar	0
Norberg	0
Västerås	4
Sala	4
Totalt	30

Tabell 1, Antalet lokaler där mindre hackspett rapporterats i Västmanland under januari och februari 2025.

Mindre hackspetten är mest aktiv med trummandet och ropandet under tidiga morgnar och fm men kan även höras under em.

Ju bättre rapportering med noggranna koordinat och miljöbeskrivningar av lokaler med järpe och mindre hackspett i AP, resulterar i mer kunskap om arterna och bättre möjligheter att bedriva ett effektivt fågelskyddsarbete.

Sören 070-5678 725

Kalle 070-6400501